

РЕШЕНИЕ

№ 5213

гр. София, 09.02.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 44 състав, в
публично заседание на 27.01.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Мария Владимирова

при участието на секретаря Албена Илиева, като разглежда дело номер **12223** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс /АПК/ във връзка с чл. 10, ал. 6 от Закона за семейните помощи за деца /ЗСПД/. Делото е образувано във връзка с определение № 4918 от 03.11.2025 г. по адм. д. № 2205/2025 г. на Административен съд – Благоевград, с което е прекратено производството по делото и същото е изпратено по подсъдност на Административен съд – София град.

Предмет на спора е жалба на Н. Ч., с ЛНЧ - [ЕГН], като майка и законен представител на детето Р. Ч., подадена чрез адв. М. В., срещу Заповед № ЗСПД/Д–Е–Р/2989/03.10.2025 г. на директора на дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП) – Р..

Релевират се доводи за незаконосъобразност на оспорената заповед, като издадена в противоречие с материалния закон и по-конкретно с разпоредбите на чл. 39, ал. 1 ЗУБ, чл. 26 и чл. 47, ал. 1 от КРБ, Конвенцията на ООН за правата на детето и Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20.07.2001 г. В тази връзка жалбоподателката счита за незаконосъобразен изводът на административния орган за наличие на хипотезата на чл. 3, т. 5 от ЗСПД, с която е обоснован отказът за предоставяне на претендираната помощ по чл. 10б, ал. 1 от същия закон. Предвид тези съображения се иска отмяна на оспорената заповед с присъждане на сторените по делото разноски.

Ответникът - директор на Дирекция „Социално подпомагане“-Р., не се явява и не се представлява. На 23.01.2026 г. е депозирано писмено становище от юрк. П., в което се излагат подробни съображения за неоснователност на жалбата и искане за нейното отхвърляне.

Софийска градска прокуратура не се представлява и не взема становище по жалбата.

Административен съд София - град, Трето отделение, 44-ти състав, като обсъди доводите на

страните, приетите по делото писмени доказателства, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

От Н. Ч., в качеството ѝ на законен представител на Р. Ч., е подадено Заявление-декларация № ЗСПД-Д-Е-Р/2989 от 19.09.2025 г., с което на основание чл. 10б, ал. 1 от ЗСПД е поискано отпускане на еднократна помощ за ученици, записани в осми клас.

Издадена е Заповед № ЗСПД/Д-Е-Р/2989/03.10.2025 г. на директора на ДСП – Р., с която на основание чл. 10, ал. 4 от ЗСПД и чл. 4, ал. 1 от ППЗСПД във вр. с чл. 10б, ал. 5 от ЗСПД, на Н. Ч. е отказана еднократна помощ за ученици, записани в осми клас с позоваване на нормата на чл. 3, т. 5 ЗСПД. Мотивирана е с това, че членовете на семейството са граждани на У., като липсва спогодба между Република България и У. за изплащане на семейни помощи за деца. Посочено е също така, че в обхвата на чл. 3, т. 5 ЗСПД не са включени изрично чужденците, на които е предоставена временна закрила. В ЗУБ или друг закон не е регламентирано получаването на семейни помощи за деца за тези семейства.

Заповедта е връчена на заявителката на 06.10.2025 г. Същата е оспорена по електронен път с жалба до АС-Благоевград. С определение № 4918 от 03.11.2025 г., постановено по адм. д. № 2205/2025 г., Административен съд – Благоевград е прекратил производството по делото и същото е изпратено по подсъдност на Административен съд – София град.

В хода на съдебното производство от ответника е представена административната преписка по издаване на обжалваната заповед, която е приета без оспорване от страните.

При така установеното от фактическа страна, съдът намира от правна страна следното:

По допустимостта: Оспорва се в срок, подлежащ на обжалване административен акт, от надлежна страна, за която е налице и интерес от обжалването, поради което подадената жалба е процесуално допустима.

Разгледана по същество, жалбата е основателна.

Съгласно чл. 168 от АПК при разглеждане на жалби срещу административни актове съдът не се ограничава само с обсъждане на основанията, посочени от оспорващия, а е длъжен въз основа на представените от страните доказателства да провери законосъобразността на обжалвания административен акт на всички основания по чл. 146 АПК.

Съобразно чл. 10, ал. 4 от ЗСПД във връзка с чл. 10, ал. 5 от ЗСПД, отпускането на семейни помощи за деца или отказа за отпускането им се извършва със заповед на директора на Дирекция "Социално подпомагане" или упълномощено от него лице. Процесният административен акт е издаден от компетентен орган, в рамките на предоставените му правомощия и при спазване на законовите изисквания за форма и съдържание и при спазване на административнопроизводствените правила.

Спорът по същество е относно материалната законосъобразност на акта и съответствието му с целта на закона.

В случая е прието, че Н. Ч. няма право на еднократна помощ за ученик, записан в осми клас, защото членовете на семейството ѝ са граждани на У., с която държава Република България няма сключена спогодба в областта на социалното подпомагане.

Тази теза не може да бъде споделена предвид следното:

Съгласно чл. 47, ал. 1 от Конституцията на Република България (КРБ) отглеждането и възпитанието на децата до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата. Пак съгласно КРБ гражданите имат право на общественото осигуряване и социално подпомагане. И двете посочени разпоредби се намират в Глава втора на Конституцията, озаглавена "Основни права и задължения на гражданите". Гражданите на Република България се ползват от правата си по КРБ, независимо къде се намират (чл. 26, ал. 1 КРБ). Предоставените на

българските граждани с Конституцията права се ползват в същия обем и от чужденците, които пребивават в Република България, съгласно чл. 26, ал. 2 КРБ. Единственото въведено с КРБ ограничение е по отношение на правата, за които се изисква българско гражданство, което ограничение трябва да е предвидено в КРБ или в закон.

В случая, подаденото от Н. Ч. заявление е по реда на Закона за семейните помощи за деца. Чл. 1, ал. 2 ЗСПД определя семейните помощи като средства в пари и/или в натура, които подпомагат отглеждането на децата в семейна среда от родителите или от лицата, полагащи грижи за тях. Предоставяните по реда на този закон помощи са самостоятелен институт на подпомагане от страна на държавата на семействата при отглеждане на деца, като израз на особената закрила, която КРБ предвижда по отношение на децата. Това подпомагане е елемент от социалната политика на държавата по насърчаване и закрила на семейството, майчинството и децата (чл. 14 КРБ) и част от формулираното в Конституцията, с оглед характера ѝ на социална държава, изискване да подпомага родителите при осъществяването на тяхното право и задължение да отглеждат и възпитават децата си (чл. 47, ал. 1 КРБ) (в горния смисъл Решение № 3 от 27 юни 2013 г. на Конституционния съд по к. д. № 7/2013 г.).

Кръгът на лицата, които имат право на подпомагане по ЗСПД е очертан в чл. 3 с. 3. Съгласно чл. 3, т. 5 ЗСПД, право на семейни помощи за деца имат и семействата на чужди граждани, които постоянно пребивават и отглеждат децата си в страната, ако получаването на такива помощи е предвидено в друг закон или в международен договор, по който Република България е страна. Видно е, че ЗСПД не въвежда като условие за подпомагането притежаването на българско гражданство, а напротив – предвижда предоставяне на такова подпомагане и по отношение чуждите граждани, когато получаването на такива помощи е предвидено в друг закон или в международен договор, с единственото условие те да пребивават и отглеждат децата си в страната. В контекста на изложените в оспорената заповед мотиви за постановения отказ – няма сключена спогодба между Република България и Република У. за изплащане на семейни помощи за деца – следва извод, че органът се позовава на една от предвидените алтернативно в нормата на чл. 3, т. 5 ЗСПД хипотези – предвиждане получаването на семейни помощи за деца в международен договор, по който Република България е страна. Този факт не е спорен, тъй като не се установява действително между двете страни да е сключен международен договор (двустранна спогодба), касаещ изплащането на семейни помощи за деца.

Въпреки това, оспорената заповед е незаконосъобразна, тъй като противоречи на нормите на Закона за убежището и бежанците (ЗУБ).

Както е посочено по-горе в настоящото решение, жалбоподателката е лице, на което е предоставена временна закрила по смисъла на чл. 1а, ал. 3 ЗУБ. Съгласно чл. 2, ал. 2 ЗУБ Министерският съвет предоставя временна закрила по чл. 1а, ал. 3, въведена с решение на Съвета на Европейския съюз. Срокът на временната закрила се определя с решението на Съвета на Европейския съюз. С Решение № 144/10.03.2022 г. на МС е предоставена временна закрила на разселените лица от У. в съответствие с Решение за изпълнение на Съвета на Европейския съюз (ЕС) 2022/382 от 4 март 2022 г. за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от У. по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила, със срок една година, считано от 24 февруари 2022 г. С последващи решения на МС, срокът на закрилата е удължаван, с Р. № 79 от 20.02.2025 г., този срок е до 04.03.2026 г.

Съгласно чл. 5 ЗУБ чужденците, търсещи или получили закрила в Република България, имат правата и задълженията по този закон и носят гражданска, административнонаказателна и наказателна отговорност при условията и по реда за българските граждани. Всеки чужденец с предоставена временна закрила има право на социално подпомагане (чл. 39, ал. 1, т. 4 ЗУБ).

Нормите на ЗУБ следва да се разглеждат в съотношение специален към общ закон спрямо тези на ЗСПД, доколкото предвиждат специфични условия по отношение обема и съдържанието на предоставяните на лицата, получили временна закрила, права. С получаването на временна закрила чужденците имат право да останат на територията на Република България (чл. 39, ал. 1, т. 1 ЗУБ), т. е. да пребивават на нея, без срокът на пребиваването да е ограничен от друго, освен от взетите в тази връзка решения, съгласно чл. 2, ал. 2 ЗУБ. В тази връзка, нормата на чл. 39, ал. 1, т. 4 ЗУБ се явява съответна на чл. 26, ал. 2 КРБ, а предоставеното с нея право, т. е. такова, предвидено в друг закон, не попада в приложното поле на предвиденото с чл. 3, т. 5 ЗСПД условие по отношение на семействата на чужди граждани, които постоянно пребивават и отглеждат децата си в страната. Доколкото ЗУБ не предвижда какво е по съдържание и характер правото на социално подпомагане в случаите на предоставена временна закрила, то същото следва да се приеме, че се предоставя при условията, при които се предоставя на българските граждани. Тези условия и редът за предоставянето на подпомагането в случая са уредени в ЗСПД. Предвиденото в нормата на чл. 3, т. 5 ЗСПД ограничение на чуждестранните лица, които имат право на подпомагане по реда на закона, противоречи и на актове от Правото на Европейския съюз. С Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 година относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите-членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием (Директива 2001/55/ЕО, Директивата) са определени минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица от трети страни, които не са в състояние да се върнат в страната по произход. В съображение 15 от преамбюла на Директивата е посочено, че задълженията на държавите-членки по отношение на условията за прием и пребиваване на лицата, ползващи се с временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица, следва да бъдат формулирани, така че тези задължения да бъдат справедливи и да предоставят адекватно ниво на защита на тези, които се нуждаят от нея. Съображение 16 от същия посочва, че във връзка с отношението към лицата, ползващи се с временна закрила по настоящата директива, държавите-членки са обвързани от задълженията, произтичащи от инструментите на международното право, по които те са страна и които забраняват дискриминацията. В чл. 13, § 2 Директива 2001/55/ЕО предвижда задължение за държавите членки за въвеждане на разпоредби за предоставяне на помощи от "Социални грижи" на лицата, ползващи се с временна закрила, като средства за съществуване и медицинско обслужване, в случай че те не разполагат с необходимите средства. Предвидените с Директивата минимални стандарти са въведени в българското законодателство с измененията на ЗУБ със ЗИДЗУБ, обн. ДВ бр. 80 от 2015 г., в сила от 16.10.2015 г. Дори да се приеме, че по същността си семейните помощи за деца не изпълват изцяло понятието за социално подпомагане по смисъла на Закона за социалното подпомагане, като помощ в пари и/или в натура за задоволяване на основни жизненни потребности на гражданите, когато това е невъзможно чрез труда им и притежаваното от тях имущество, и поради това не се покрива напълно с предвидените в чл. 13, § 2 Директива 2001/55/ЕО социални помощи, то следва да се има предвид, че съгласно съображение 12 от Директивата, по същността си предвидените в нея минимални стандарти за предоставяне на временна закрила предполагат, че държавите-членки разполагат с правомощията за приемане или прилагане на по-благоприятни разпоредби по отношение на лицата, ползващи се с временна закрила, в случаите на масово навлизане на разселени лица. Предвиденото в чл. 3, т. 5 ЗСПД ограничение не е съвместимо и с разпоредбите на чл. 27, т. 1 и т. 3 от Конвенцията на ООН за правата на детето, която е ратифицирана, обнародвана и в сила за страната ни от 03.07.1991 г. Конвенцията признава на всяко дете правото на жизнен стандарт,

съответстващ на нуждите на неговото физическо, умствено, духовно, морално и социално развитие, като държавите – страни по Конвенцията, в съответствие с националните условия и в рамките на своите възможности, предприемат необходимите мерки с цел да подпомагат родителите и другите лица, отговорни за детето, да осъществяват това право и в случай на нужда предоставят материална помощ и програми за подпомагане, особено по отношение на изхранването, облеклото и жилището. Безспорно е, че достъпът до образование е елемент от мерките за осигуряване на този стандарт – правото на образование е част от социалните права на детето, като подпомагането в тази връзка следва да се предоставя от държавата по един недискриминационен начин. Съгласно чл. 5, ал. 4 КРБ международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната и имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат.

Съгласно чл. 106, ал. 1 ЗСПД на семействата, чиито деца са записани в осми клас на училище, се отпуска еднократна помощ за покриване част от разходите в началото на учебната година, когато децата живеят постоянно в страната и не са настанени за отглеждане извън семейството по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, а съгласно ал. 2 с. з. помощта по ал. 1 се отпуска независимо от дохода на семейството. По изложените по-горе съображения, условието "когато децата живеят постоянно в страната" не следва да се прилага по отношение на лицата, на които е предоставена временна закрила, с оглед специалната норма на чл. 39, ал. 1, т. 4 ЗУБ.

С оглед изложеното жалбата се явява основателна, а заповедта - незаконосъобразна. Налице са отменителните основания по чл. 146, т. 4 и т. 5 АПК, поради което по арг. от чл. 173, ал. 2 АПК делото следва да бъде изпратено като преписка на административния орган за ново произнасяне заявлението на жалбоподателката за отпускане на еднократна помощ по чл. 10а, ал. 1 ЗСПД, при съблюдаване на дадените с настоящото решение указания по тълкуването и прилагането на закона.

С оглед изхода на спора, на основание чл. 143, ал. 1 АПК, оспорващата има право на разноски и такива следва да бъдат присъдени в размер на 10 лв. – платена държавна такса или 5,11 евро.

По делото са претендирани и разноски на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗАДв. Предпоставките за присъждане на адвокатско възнаграждение на адвокат, оказал безплатна правна помощ, са посочени в разпоредбата на чл. 38, ал. 1 и ал. 2 ЗАДв: адвокатът да е оказал безплатна правна помощ на някое от основанията по чл. 38, ал. 1, т. 1 - 3 ЗАДв; в съответното производство насрещната страна да е осъдена за разноски, т. е. да е постановено позитивно решение за страната, представлявана от съответния адвокат. Гореизложеното води до извода, че са налице предпоставките за присъждане на адвокатско възнаграждение, съгласно чл. 38, ал. 2 ЗАДв. Ето защо, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв, при съобразяване с разрешенията, дадени в Решение от 25 януари 2024 г. по дело С-438/22 на Съда на Европейския съюз, като се отчита липсата на фактическа и невисоката правна сложност на делото, както и обема на извършената от процесуалния представител на жалбоподателката работа, и проведеното едно открито съдебно заседание, в което същият не е взел участие, следва на адв. М. В. да се присъди адвокатско възнаграждение в размер на 100 евро. Присъдената сума се възлага в тежест на Агенцията за социално подпомагане – юридическото лице, в чиято структура е органът, издател на оспорения акт (арг.: чл. 5, ал. 2 от Закона за социалното подпомагане и чл. 2, ал. 3 от Устройствения правилник на Агенция за социално подпомагане във вр. § 1, т. 6 ДР на АПК).

Воден от горното и на основание чл. 172, ал. 2, предл. второ и чл. 173, ал. 2 от

АПК, Административен съд София - град, Трето отделение, 44-ти състав,

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ Заповед № ЗСПД/Д–Е–Р/2989/03.10.2025 г. на директора на дирекция „Социално подпомагане“ – Р.

ИЗПРАЩА преписката на Дирекция "Социално подпомагане" – Р. за ново произнасяне по подаденото от Н. Ч. заявление-декларация № ЗСПД-Д-Е-Р/2989 от 19.09.2025 г., в съответствие с дадените указания по тълкуване и прилагане на закона.

ОСЪЖДА Агенция за социално подпомагане, [населено място], да заплати на адв. М. В. П., вписан в Регистър на адвокатите към Адвокатска колегия – Д., личен № [ЕГН], със съдебен адрес: [населено място], [улица] К. С.“ № 3, офис 105, сумата от 100 евро /сто евро/, представляваща адвокатско възнаграждение за оказана на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата безплатна адвокатска помощ и съдействие.

ОСЪЖДА Агенция за социално подпомагане, [населено място], да заплати в полза на Н. Ч., с ЛНЧ – [ЕГН], с адрес: [населено място], [улица], ап. 206, сумата от 5,11 евро /пет евро и единадесет цента/ - разноски по делото.

Решението е окончателно.

СЪДИЯ: